

MARCIUS TIZENÖTÖDIKE.

Csütörtök.

5. szám.

Pest, marcius 23. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

Pest, marcz. 23.

A tegnapi estei történetek az előbbi mozgalmaktól sokban különböznek.

Marcius tizenötödikén az események a bécsi váratlan hírekre voltak basirozva. A megbukott osztrák ministerium itteni filialis megbizottjai elmetszelve a központi erőtlől, csata nélkül adták meg magokat.

A tegnapi este, bár eredményben kisebbszerű, de jellemében amannál hasonlíthatlanul komolyabb vala. A marcius tizenötödiki nép ma azt mutatta meg, hogy ő az elvek harczosa. —

Ellenében egy országgyűlésnek, melly csak néhány órával is előbb a haza bizodalját teljes mértékben birni látszék, azon követek ellenében, kik pár nappal ezelőtt, a nemzetek törtérijában ama páratlan határozatot hozták, mellyet tegnapelőtti számunkban eléggé dicsérni képesek sem valánk. Ellenében a minister-elnöknek, ki az oppositio zászlóját csak a tulsó párton vett teljes győzelem után tevő le, és felvevé helyette a kormány pálcáját. Ezek ellenében a fővárosi nép azt hitte, hogy midőn elvek jönnek compromissioha nincs, nem lehet személyválogatást tenni. Azt hitték, hogy hazafiui kötelességüknek úgy tesznek teljes mértékben eleget, ha az új kormány legelső retrograd lépésére a roszaló votumot rögtön kimondják.

Már tegnapi előtt, a gőzös megérkezével, hire futamodott, hogy a sajtó ügyét illetőleg, a követek teremében ilyen és ilyen cikkek fogadtattak el. Mindnyájan neveltünk. Tréfának gondoltuk a beszédet, álhirnek az egészet, a millyen most napjában száz és mindenféle forog szájról szájra.

Reggelre megjelentek, s Landerer és Heckenastnál kaphatók valának az új röpívek.

Mohón kaptunk az óhajtvá várt olvasmány után. Tudtuk, hogy az előttünk fekvő szöveg sorsunk felett fog határozni. Végig futók a hosszú hasábokra szedett sorokat, és nem hitünk szeméinknek.

Tíz órakor reggel a kávéházakban, körben, s az egészen a nép rendelkezése alatt álló városházán, az ifjuság apró csoportozatokra oszolva a kérdéses cikkeket hangosan olvastatá fel. Azok, a kik a felolvasóval szemközt álltak, a csodálatos cikkek hallatára kétkedőleg néztek, mintha azt gondolták volna, hogy velők a felolvasó gunyt üz.

A törvényjavaslat el volt itélve. — Az eleje tudós német munka, a közepe, hol az eljárást illetőleg egy régi or-

szággyűlési poros actára történik hivatkozás, érthetetlen, a vége pedig leverő lesujtó és vér betűkkel iratott.

Már félni lehetett, hogy a kedélyek ingerültségében a csoportozatok mindinkább sürűek, a szó hangosabb, a kíváncsiak serge növekedésével a főváros csendessége meg fogna zavartatni.

A polgári őrsereg egyik osztálya azonnal ott termett a városháza előtt, a szabadság terén. A közbátorságra ügyelő bizottmány megkezdé üléseit.

Kivül perczenként minden komolyabb színt von magára. Az egyetemi fegyveres ifjuság teljes számban jelenik meg, összekapcsolván magát, a már előbb előállott osztálylyal, négy-szöget alakítanak. A nép körül áll, s nem sokára a szuronyok közül az őrség tisztjei által felemeltetve egy ifju emelkedik ki. A kérdéses törvényezik elolvastatják, s teljes ünnepélyességgel megégettetik.

Mit fog erre mondani az országgyűlés? Visszaveszi e ezen gyűlöletes javaslatot? — A hely színén jelen volt írók egyesültek, s egy felkiáltásban becsület szavokat adák egymásnak, miszerint, ha e törvények uralkodásra jutnának, azon idő alatt irni nem fognak. A határozat, bizonyosak vagyunk benne, a legtisztább hazafiui buzgalomból eredett. Mentse ki azt, ha hibás volt a pillanat nagyszerűsége. De az író előtt más kötelesség is áll. Neki csüggedetlennek kell lenni, sőt annál többet irni, annál inkább izgatni, mentül több a tenni való, minden erőt arra központosítani, hogy ha ezen törvények netán szentesítést is nyernének, azok mentül előbb újra visszahu-zassanak.

Hogy mehetett keresztül ezen javaslat? — Az ember kísértetbe jő azt hinni, hogy jó lelkű táblabíráink, nagy örömükben, hogy az administratori rendszer a kifejlett körülményeknél fogva, ezen Europa által epelázás-irigység-gel nézett (!) megyei drága szerkezetünkről elhárult, a többít mi azon kívül volt, csak tréfának tekintették.

Nyolcz napja mult, hogy itt a legszebb rendben, egy csepp vérontás nélkül lerontottuk azt, mit egy sötét közép-kori idő bilincselő ármánya reánk tukmált, s mit a később kor despoticus iránya, nem figyelve az idő intő szavára, még szorosabban iparkodott a szellem hatalma körül vonni, a sajtó korlátait. Kivívtuk azt, mi az ész — az emberi jobb résznek — legszentebb tulajdona, mihez nyulni az emberi jogok megsértése nélkül nem lehet, nem szabad.

És e szent tulajdont nem adták vissza önként, nem hatolták a kor hangos szózatát, s oda kelle jutnunk, hogy kivíjjuk azt, minek birtokába az isten akkor helyezett, midőn belénk az értelmiséget alkotá.

Küzdöttek ezért már több országgyűlésen át a rendek, könyörögtek úgyszólván, s olly javaslatokat terjesztettek a kormány elébe, mellyek ha jól megbíráljuk — rosszabbak voltak a censuránál, s mégis nagy nyereségnek tekintették volna, ha megadatnak, csak hogy a censura gyűlöletes nevéből meneküljenek, s kezekbe vehessék a sajtó iránti intézkedéseket, mellyeket apáink olly gondatlanul elhanyagoltak. —

És ők akkor e törekvésért is megérdemlették a nemzet köszönetét, ők szorosán az akkori körülményekhez alkalmazottan cselekedtek, akkor egy concessio árnyéka is nyereség volt. —

A kor most nagyon megváltozott. A nép tudja, hogy a régi s korhadt institutiókkal a reform mezején megmérközni lehetlen, és átment egy új mezőre — a forradalomra.

Az új mező, rögtön a harc mezeje lön. — A politikában a régi unalmas fontolgatás helyett elvül a lehető legnagyobb gyorsaság s tevékenység tüzetek ki. Jaj annak, ki még ma is csak táblabiroskodik, s a ki még ma is amugy a régi jó modorban hátul czammog, az néhány nap alatt egy százzal marad vissza.

És e törekvés, ez élénkség, ez új mozgalom és diadal közepette mit tesz az országgyűlés?

Nem átal a szabad és ujonan ismét egy századot haladott Europa elébe, egy minden képzeletet túl haladólag szigoru törvénnyel kiállani. Törvénnyel, melly criticailag nyomoru szerkezete miatt, senkinek biztosságot nem ad, mindenkitől úgy magyarázható, mint neki tetszik, s mellynek szavaiból a legloyalisabb eszmére is a „vótke“t rá lehet sütni.

Mit szóljunk azon §-ról, melly e törvénynek még visszaható erőt is tulajdonit. Európában élünk?

Mi azt hittük, hogy, midőn a követi tábla saját incompetenciáját maga kijelentette, e már más uton kivívott ügybe avatkozni feleslegesnek tartandja, s egyedül csak az általa kijelelt egyéb kérdéseket intézendő el, s ez ügyben legalább elvárja a vélemények nyilatkozatát, vagy ha már intézkedni szükségesnek látta, elfogadandja a Kisfaludi társaság által ajánlott komolyan szabad elvű javaslatot; — mi ezt hittük, ezt vártuk, s mi lett hiedelmünkéből? egy olly metamorphozált valóság, melly mint eszmetérjesztő eszköz a censuránál hasonlithatlanul rosszabb. Ezzel pedig, polgártársak igen sok van mondva!

Valóban gyönyörű jelenetnek lettünk tanui. A helytartótanács, a Metternich-cabinet helybeli képviselője szabadelvűségben egy századdal túl haladta a követi táblát. Tegnap még az leendett fő óhajtásunk: hogy ezen tábla határozatai törvény erejére emeltessenek, ma attól mit tegnap óhajtottunk rettegünk kell.

E törvény két fegyvert hord kezében.

Egyik a szűkkeblű monopolium.

Másik az üldözés elviselhetlen szigorúsága.

Ha a követek táblája azon czélt akarta elérni, melly a javaslat minden sorából kéri, valóban nagy kár volt annyit összeírni. Mondták volna röviden ki, hogy a táblabíró politikának sajtóra semmi szüksége nincsen — ott vannak a megyei gyűlések, ott vannak a körlevelek, majd meg tesz az mindent. Majd bizony! sajtószabadság — csak a kellene még!..

Polgártársak.

Nemzetörséget akartok állítani. Ezrenkint iratjátok be magatokat az örseregbe.

Tudjátok e mi az a nemzetörség? Megmagyarázom én nektek annak természetét, czélját, s eszközét.

A nemzetörség olly fegyveres erő, melly a nemzetnek minden perczen rendelkezésére áll, és még sem állandó katonaság, sőt ennek mind természetében mind czéljában ellentéte.

Czélja a nemzetörségnek megvédeni az alkotmányt, rendet és hazát.

És mivel természete és czélja más, mint a fenálló katonaságnak; eszközei, s stratégiája sem lehet velök ugyan egy. —

Ti fegyvereket kívántok az örsereg számára — ez természetes, mert katonaság fegyver nélkül nem lehet.

De banganétát adtok a nemzetör kezébe a budai fegyvertárból — ez nevetséges.

Europa hadereje nem a nemzetörségben, de a sorkatonaságban van. Itt ne keressetek tanúságot nemzetörség rendezésére.

Evezetek át az Oceanon — amott Amerikában jól tudják, mi a nemzetörség, tudják minő fegyver kell kezébe, tudják, hogy ez jól organizálva a legerősebb, ez ellenállhatlan hadsereg.

És mikint van az amerikai polgár felfegyverkezve?

Egy hosszú vonszó kis caliberű golyóra.

Ott vasárnapon sergenkint tódul a nép puskával az erdőre, s fogadásokat tesznek, a mokus szivére a legmagasb fatetejéről, vagy egy ágacsakára, mellyen egy madár ül.

Ilyen nemzetörség soha nyílt mezőn nem ütökzik, de ha pamut barricade-ai mögé, vagy egy erdőbe veti magát, két lövéssel eldönti a csatát — mint ezt megmutatta. —

Állandó katonaságnak sajátzerű fegyvere, sajátzerű stratégiája van.

Annak nyílt mező, a fegyverek száz külön neme kell, hol a lovasság rögtönzött rohanásaiban, a gyalogság sebes evolutioiban, s a pattantyusság tömegökléseiben döl el a győzelem.

A nemzetörségnek egyetlen fegyver kell: ez a golyópuska, de hogy jó legyen.

Természetes, hogy az állandó katonaság fegyvereihez, hosszú gyakorlat, sok törődés, s örökös exercirozás kell. —

Arra, hogy a nemzetör biztosan lőjön jó puskából, egy

hét elég, ha soha puska kezében nem volt is. Nem fogja nemzetőrünknek, mint az amerikai polgáré 200 lépésről a mokus szivét átfurni golyója, de 100 lépésre biztosan talál, ha a tárgy nagyobb, mint a mokus szive.

A feladat hirtelen nevezetes haderőt állítani fel. Ez nem lehet, ha a sorhad fegyverét s stratégiáját fogadjuk be.

Mit gondoltok, valljon ama budai banganétákkal, mit lehet végbevinni?

Ez rosszabb, mintha üres kézzel, vagy sétatálczáival állna az őrsereg. Ekkor legalább érezné hogy fegyvertelen. Most e banganéták megadják a fegyver illúzióját, a nélkül, hogy fegyver volna. Én mind a Dunába dobnám.

Hány nemzetőr van, ki örömet aláír annyi öszveget, miből jó — nemzetőrségnek alkalmas — fegyver kitelik, s mennyien vannak, kik a haza oltárára letesznek szép öszvegeket, miből a hirtelen felfegyverzés kitelik.

S ekkor erős, bizodalmat öntő nemzetőrségünk lesz, mellybe a győzelem érzetével léphet mindenki, mire valódi-lag támaszkodhatik a rend és alkotmány. Midőn most ama banganétás tarkasereg katonásdit játszik, de sikerbe, győzelembe az örjögés sem bizhatik, a sorhad csak neveti.

Ezért budai banganétákkal ellátni a nemzetőrséget nevetséges és veszélyes dolog, onnan fegyvert kívánni — czéltalan.

E helyett feszítse meg a választmány minden erejét, zaklassa fel egyesek áldozatkészségét, s teremtsen a nemzetőrséghez alkalmas jó fegyvert minél előbb. A hatóság parancsol a fegyverkészítőkkel s érdekében áll a rend s alkotmány őreit olly állapotba helyezni, hogy rájuk bizton támaszkodhassék. is.

De önkéntes katona — ha szükség lenne — hogyan vjon banganétával ellenség ellen, mellynek begyakorlott katonája van, ezt megfogni nehéz, akarni bün!

Posonyból írják.

A dolgok bonyolodni kezdenek. A conservatívek arra a gondolatra jöttek: Hátha mégis nem volna minden elveszve, nem lehetne e még egy desperatus lépéssel, mindent a régi tanokba visszasujtani.

Az alsó táblánál, mióta a személyes szavazat meg van állapítva, egy óra alatt sokat lehet megkísérteni. Azon urak, kik a mult héten egy nap alatt conservatívól tizenhárom próbás oppositio lettek, tán ismét megkísérthetnék kebel meggyőződéseiket.

A felső táblánál még áll az e napokban csak elhallgatott, korántsem legyőzetett ultra royalista párt. Bécsben az uj, ha mindjárt felelősnek is nevezett ministerium tagjai mind egyenként a régi gyönyörűséges mákvirágok.

Aut caesar, aut nihil!

Az első összeütközés már megvolt. A szó a nádor elnökségéről levén, a liberális rész azt vitatá, hogy miután a nádor, s tán nem is mint nádor, hanem mint István austriai főherczeg a király személyének képviselőjévé lett, a főrendek-

nél ne elnökösködjék. A retrograd párt, melly még az uj ministerium előtt meghajolni nem igen mutat hajlamot: annyira kifogyott argumentumokból, hogy a hajdani kopott politica tanai szerént a királyi leirat egyes kifejezéseiben keresett hátulsó ajtókat. —

Az efféléknek lejárt ideje.

Ügyeink teljes világossággal vannak eleintézve. Az ország Austriától egészen és a szó teljes értelmében független kormányt kívánt. Összeköttetésünk ezután egy betűvel sem terjedhet többre annál, minthogy a magyar király ötödik Ferdinand. E kívánatokra a fejedelem igent mondott. A mit már most azon bukott párt még ehhez hozzá adni, elvenni akar, mind csupa elkésett beszéd.

Azt akarták, hogy a pénzügy ministeriuma az ország kezéből kivetessék. — Gondolatnak nem rosz. — A magyarok megköszönnék, ha idegenek gazdálkodnának saját vagyonukkal. Volt szó a külügyek vezetéséről — Valóban? Érdekében állana-e ez még valakinek, hogy Magyarország a külföldön tovább is az absolutismust képviselje? — Szeretnék-e, hogy például Franciaország a magyarokat mint a kozákokat, amolyan bérbe fogadott fanaticusoknak tartsa. kiktől innen-onnan még a civilisatiót is feltenni kellend.

Meglátjuk mi lesz belőlünk. Tegyenek azon urak a mi nekik tetszik, de mondhatjuk mi is tisztában vagyunk teendőinkkel.

Százötven kutya.

1847-ből.

Megdördül a Dunán a gözös ágyuja,
Kiváncsi nép tolong a bécsi partokon,
S a tengernép közt egy föméltóságos úr,
Sovár szemmel tekint szét a hullámokon.
Rajt vágya úgy repül, mint a halászmadar,
Epedve, nyugtalan kebellet várva vár.

Díszhintáján magyar őszímer tündököl,
Parancsra zsoldosok lesik tekintetét:
Ki ő? — szellemkoldus tengernyi kincs között,
Arczának bélyege mint a felhő sötét,
De nincsen villáma, a bátor öntudat,
Melly a szem nyílt egéből fényes lángot ad.

S mert egy szikra fény sincs sötét kebelében,
Az önkény csillámló keresztje függ mellén,
Mellyre fölfeszíté a haza szerelmét,
Lelke rabként függvén Metternich kegyelmén.
— Egy ős hazának ő legdúsabb hercege,
Legjobb anyának a legroszabb gyermeke.

Ki jő a gözősön? kit vár olly nyugtalan?
S azt hiszitek talán, kiket rég nem ölelt,
Barátot vagy rokont vár olly örömarczal,
S viszonzlátás üdve tölti el a kebelt?
— Nem!... Angolhonbul a köznyomort feledve,
Most százötven vadász kutyát vár epedvel

Hollá! megérkezett a fényes társaság
 Örömlángokban a herczegnek szíve forr,
 Vadkanvadászat lesz az első próba, — mond —
 — És míg hazájában országos a nyomor,
 Addig lakomát kap százötven angol eb,
 Mert a herczegnek ez mindennél kedvesebb!

Ki a közszeretet szép Oroszlányait
 A hirt s dicsőséget birhatná zálogul
 Tettgazdag életnek, az most nemes, dicső
 Kedvét tölteni angol kutyákra szorúl.
 Ez bűnös kutyaság! s tekintve nyomorod,
 Szegény hazám veled e bűl megy a dolog!

— Kinek e hon legtöbb jogot, vagyont adott,
 Egy fillert sem szentel a szegény hazának;
 Külföldön tékozló sybarit, hol önkény
 Béresenként szolgál idegen oltárnak
 A haza szerelme, e legnagyobb szentség,
 Ez isteni csillag sötét szívében nem ég.

Keresztes kebele kemény ércz-koporsó
 Meggyilkolva fekszik benne szent háromság
 Mit Metternich csábjának orgyilka ölt meg,
 A polgárbeccsület, jellem és szabadság,
 Hogy megvetette a hazát, kapott bérül
 Fényes méltóságot, de hatáskör nélkül.

Ki köztünk magasán szálló sas lehetne,
 Most egy alávaló honéji denevér,
 S ha mindezért végre megveri az isten,
 Mint végazilumba, szegény honába tér,
 Kit boldog napjain lelketlen elhagyott,
 S ő vissza fogadja a bűnös magzatot!

Nem! Hah nem! Ő soha ne térjen vissza már,
 Ne fertőztesse meg szent léged ősi hon,
 Honarúlónak nincs bűnbocsánat. S midőn
 Legtöbb gyönyört lel a vadkanvadászaton:
 Szent boszúm tüzeben kizúgom szabadon:
 Ő legyen egy elátkozott új Acteon.

Lisznyai Kálmán.

Uj hírek és különfélek.

A marczius tizenötödiki pesti mozgalom, a sok elismerő, bátorító, lelkes, és hazafias hozzájárulások után végre kapott egy kétségbeesett ocsárlót is. Ki nem találná azt el, hogy ez más nem lehet mint a B. P. Híradó.

Azt kérdezi e lap honnan kap Pest városa annyi embert, hogy egy éjjel 30,000 barrikadot építsenek? Akad e itt köztünk egy Armand Marrast?

Valóban a Híradó igen kíváncsi. Legelőször kérdés, ha valljon lesz e itt Pesten barricadra szükség, ha valljon gondolt e itt arra valaki?

Mi saját véleményünk kimondását a maga idejére tartjuk fen. Annyit azonban a Híradó is tudhatna, nagy erő ellen nagy erő kell, kisebbel a csekélyebb is meg bír. A Híradó szerint, ha a számításból az arányosságokat kifelejtjük, akkor a Híradó szerkesztése míg Apponyistól együtt le nem csep-pent, a francia kormányi lap kiadására valóságos paródia.

A mi azt illeti honnan kapnak a pestiek egy olly jeles kormány férfit, mint Armand Marrast, a kérdésen csak csodálkozni tudunk. A radical párt örömmel hallja, hogy a H. a jeles status férfiakat végre a marrast-féle iskolából keresi. Végre jó helyt kereskedik ő is egyszer! És biztosíthatjuk is, hogy kap eleget, azoknál mindenestre határtalanul különbet, mint kik a napokban gyalázatosan megbukva, az egész civilisált világ örömszaja közt tisztulnak le a politika szinpadáról.

Délután 4 óra. A Museum udvarán olly nagyszerű népgyűlés volt, millyent még a főváros nem látott soha. Az ingerült kedélyeket Klauzál, Nyáry Pál és Bezerédy a lehetőségig lecsillapíták. Ki van jelentve: a nép, az átvett 1500 puskán kívül még ma 500, holnap ismét annyit kap. Ha szükség lesz még több is lesz. E szerint van: 800 a régi polgári örségnél 1500, — 1000 azaz ujonan alakult osztályoknál, 800 van a magánosok kezében. Összesen 4,200. A pesti főkatona i laktanyára ezelőtt egy órával tüzetett fel a nemzeti lobogó.

Megjelenik e lap

minden nap este.

Előfizetés egy óra a két fővárosban házhozordással boríték nélkül 1 ft. pp.
 Kapható e lap Pesten a Beimel-féle nyomdában (Al-Dunator Piaristák épülete.)

EGYES SZÁM ÁRA 3 kr. pp.

A kik e lapot eladás végett széthordani akarják az iránt a kiadóval egyezkedhetnek.

Felelős szerkeztő Pálffy Albert. — Kiadó tulajdonos Lukács László. — Nyomatik Beimelnél.